

Inspiratiefiche

door Ilse Moens

Vandaag komen we niet meer thuis

Auteur: Enne Koens

Illustrator: Maartje Kuiper

Uitgever: Luitingh-Sijthoff

Over de makers

Enne Koens is schrijfster en actrice en is vooral gekend voor haar vele kinderboeken. Ze viel hiermee al meermaals in de prijzen, in het binnen- en buitenland. Haar boeken werden namelijk meermaals vertaald en vooral in Italië werd ze erg beroemd. Daarnaast schrijft ze ook (muziek)theater voor volwassenen en kinderen.

Maartje Kuiper werkt als illustrator en vormgever van (kinder)boeken. Je kent haar werk misschien van “Ik ben Vincent en ik ben niet bang”, “Katvis” en “Haaientanden”. Ze woont en werkt in Utrecht met, zoals ze hem zelf noemt, haar collega en vriend Sproet de Hond.

Bronnen:

www.ennekoens.nl/

www.maartjekuiper.nl/about/

Korte inhoud

Op een dag staat Mirza's vader met een volledig volgeladen auto aan school. Ze moeten meteen vertrekken, zegt hij. Verder is hij erg spaarzaam met zijn informatie en bovendien gedraagt hij zich enorm gejaagd. Mirza heeft geen idee wat er aan de hand is. Twee dagen en nachten rijden later komen ze aan in het geboorteland van zijn vader. Deze is blij dat hij weer thuis is, maar “thuis” is voor Mirza de plek waar ze net vandaan komen: daar waar hij naar school gaat en waar hij had afgesproken met Lucas. In het nieuwe land begrijpt hij de taal en de gewoonten niet en hij voelt zich er ellendig. Het liefst wil hij zo snel mogelijk terug naar huis. Dan ontdekt hij wat zijn vader al die tijd voor hem verzwegen heeft en beseft hij dat een terugkeer er de komende jaren niet in zit.

Cover

- Trekt de cover je aan? Waarom wel/niet? Zijn er dingen die je opvallen?
- Voel eens aan de omslag. Wat valt je op? (De bergen zijn glad, de wortels zijn in reliëf gedrukt.)
- Kijk naar de jongen centraal op de omslag en de vorm rondom hem. Waar zou deze naar verwijzen? (Naar het woord "thuis" in de titel)
- Kijk na het lezen nogmaals naar de omslagillustratie. Vallen er nu andere dingen op dan voor het lezen? Wat vind je na het lezen van de cover?

Personages

- Hoe reageert **Mirza** in eerste instantie op zijn plotse verhuizing? Verandert dit doorheen het boek?
 - Aan het begin van het verhaal wil hij gewoon terug naar huis. Hij is erg ongelukkig in het nieuwe land en al zijn energie gaat naar het verzinnen van een plan om weer thuis te geraken.
 - "ik vertel mijn vader niet dat ik elke middag, zodra ik het bos uit loop, begin te huilen. Dat ik blijf huilen tot ik het huis zie. Dan blijf ik staan en wacht tot ik rustig ben. Daarna steek ik de wei over naar de voordeur en probeer uit alle macht te glimlachen." (p.93)
 - Na zijn ontmoeting met vrachtwagenchauffeur Annie (p.111 t.e.m. 120) beseft hij dat hij niet terug kan en begint hij toch contact te zoeken met de kinderen uit zijn klas. Hij wacht niet meer tot ze vragen of hij meespeelt. Hij doet het gewoon. Op pagina 149 krijgt hij opeens inzicht in de taal. Ook dat is een keerpunt.
- Hoe voelt **Mirza's vader** zich? (Hij is blij om weer thuis te zijn, in zijn geboorteland).
- Leert ook hij nieuwe dingen? Verandert zijn visie op het land en de mensen erin doorheen het verhaal?
 - Ja, door Mirza beseft hij dat hij nog steeds te veel denkt in termen als "wij" en "zij", door zijn ervaringen met de verdeeldheid in het land, zie bijvoorbeeld pagina 179.
 - Op pagina 204 besluit hij zijn pistool weg te gooien omdat hij het enkel bijhield vanwege de herinneringen aan vroeger.

Stijl en sfeerschepping

"Het licht prikt in mijn ogen. Ik sla mijn handen voor mijn gezicht. Hij vraagt iets. Ik versta het niet. Papa haalt mijn handen weg. Ik kijk in de lamp." (p.21)

"Papa zweet. Hij wil niks zeggen. We zijn ondertussen al bijna een uur onderweg. Het valt me op dat hij steeds precies de maximumsnelheid rijdt. Hij haalt voortdurend zijn hand door zijn haar." (p.10)

- Welk gevoel krijg je bij deze zinnen? (paniekerig, benauwd, ...)
- Hoe komt dat? (de korte zinnen, het onrustige gevoel dat Mirza heeft,...)

- Ook doorheen de rest van het boek worden redelijk korte zinnen gebruikt. Wat vind je daarvan? Vind je dat aangenaam, vlot en duidelijk om te lezen of blijft er een gevoel van onrust en gejaagdheid in de tekst zitten?
- Welke kleuren worden er gebruikt in de illustraties? (zwart, grijs, (zacht) oranje en bruin)
- Zijn dit ook de kleuren die in jou opkomen bij het lezen van het boek? Zou je een andere accentkleur kiezen of vind je het oranje perfect?
- Stel dat je de coverillustratie dubbel zou plooien. Wat zou je zien aan de ene kant van de plooi, wat aan de andere kant? (bijna hetzelfde, met kleine verschillen - er zit veel symmetrie in de illustratie)
- Kijk ook eens naar die kleine verschillen, bijvoorbeeld de vogels op de cover. Zijn deze verrassend? Trekken ze je aandacht? Geven ze je extra informatie?
- Vind je in het boek nog illustraties met veel symmetrie? (de prenten aan het begin van elk van de drie delen van het boek op pagina's 7, 37 en 207. Verder vind je dit bijvoorbeeld ook terug in de prenten op pagina's 205, 28 en de bomen aan het begin van de hoofdstukken)
- Kijk ook eens naar de prenten op pagina's 38, 46, 102. Welk gevoel krijg je bij deze prenten? (Vb. droevig, onrustig, benauwd, maar ook met kleine hoopvolle elementen, zoals bloemen en vogels)
- Vind je dat het gevoel dat je krijgt bij de prenten, past bij het gevoel dat de tekst oproept?

Vertelperspectief en structuur

- Door wiens ogen zie je het verhaal? (Die van Mirza, in de ik-vorm)
- Welke informatie krijg je dus als lezer? (Je weet enkel wat Mirza weet.)
- Hoeveel weet Mirza eigenlijk over het waarom van de vlucht? Wanneer krijgt hij deze informatie? (Pas op pagina 171 wordt het hem helemaal duidelijk, wanneer hij zegt "Nu begrijp ik het. Er is helemaal geen huis om naar terug te gaan,...")
- Wat vind je ervan dat er zoveel informatie wordt achtergehouden? Welk effect heeft dit? (vb. het zorgt ervoor dat je wil verder lezen om te weten wat er aan de hand is / het zorgt er net voor dat je afhaakt omdat het mysterie te lang wordt volgehouden.)

Mirza praat in gedachten met zijn vriend Lucas, van wie hij geen afscheid heeft kunnen nemen.

- Hoe klinken deze gesprekken? Klinken ze doorheen het boek hetzelfde?
 - Aan het begin moedigt Lucas hem aan om een ontsnappingspoging te ondernemen en hij reikt hem ideeën aan om hoop te houden, zoals het kerven van strepen in de bast van een boom. Hij maakt er ook een game van en spoort Mirza aan om zijn leven uit te spelen door een weg terug naar huis te vinden.
 - Hoe meer Mirza contact maakt met de mensen in de Levaren, hoe minder hij Lucas hoort. "En Lucas zelf hoor ik steeds minder. 'Is het waar dat je zelfs beste vrienden vergeet?' 'Nee, Mini, je vergeet mij niet. Maar misschien heb je me iets minder hard nodig?'" (p.148)
- Waarom zou Enne Koens Mirza met Lucas laten praten? (Mirza heeft aan het begin niemand om zijn gevoelens mee te delen. Hij spreekt de taal nog niet en zijn vader ervaart hun vlucht helemaal anders.)
- Wat vind jij van deze gesprekken tussen Mirza en Lucas? Vind je dat het iets extra's toevoegt aan het verhaal?

- Stel je voor dat dit verhaal in dagboekvorm was geschreven en Mirza zijn gevoelens aan het papier zou toevertrouwen in plaats van aan de Lucas in zijn hoofd. Zou dat anders aanvoelen? (vb. minder interessant want de stem van Lucas reageert op wat Mirza denkt en voelt en een dagboek doet dat niet / daardoor net rustiger.)
- Wat zou jij het liefst lezen?

Tip: probeer het eens uit! Zet een dialoog tussen Lucas en Mirza om in een dagboeknotitie.

2

VERWERKING

Omgekeerd vluchtverhaal

- Voor het lezen: noteer vijf woorden waaraan je denkt bij het woord “vluchtelingen”.
- Na het lezen: kijk terug op je vijf woorden. Zijn deze ook van toepassing op het verhaal van Mirza?

Voor dit boek interviewde Enne Koens veel vluchtelingenkinderen. Lees de uitspraken die ze aan het begin van het boek opnam. Dit zijn uitspraken van kinderen die naar Nederland zijn gevlucht.

- Is dat bij Mirza ook zo? (Nee, hij moet net wegvluchten vanuit Nederland naar een ander land)
- Wat valt je op aan deze uitspraken? (de kinderen geven niet op, maar ze verlangen naar hun thuis)

Mirza moet vluchten vanuit een land dat voor ons vertrouwd aanvoelt, waarvan we de gebruiken en gewoontes kennen en begrijpen. Hij komt terecht in een land waar hij niet weet hoe hij zich moet gedragen. “Ik haat het bos, de rivier, de bergen en de kuilen, maar het meest nog haat ik dit stomme land waar je niet eens verwarming hebt. Hoe kunnen mensen hier gelukkig zijn?” (p.101)

- Vind je het anders om Mirza’s verhaal te lezen dan het verhaal van een kind dat bijvoorbeeld vlucht vanuit Afghanistan naar Nederland? Zo ja, op welke manier?
- Zijn er ook overeenkomsten? (vb. het gevoel dat je niet weet hoe alles werkt in de plek waar je terecht komt, het verlangen naar thuis, strijdlust, doorzettingsvermogen,...)
- Heb je ooit al eens gehoord van de Levaren, krives en slüwen? Kan je de taal thuisbrengen? (Nee, de Levaren zijn een fictief land, met daarin ook fictieve dieren zoals de krives en de slüwen. Ook de taal is verzonnen.)
- Waarom zou de auteur ervoor gekozen hebben om Mirza niet naar een bestaand land te laten vluchten? (Zo kan iedereen zich inleven in de situatie. De Levaren zijn voor elke lezer onbekend terrein.)
- Kan je je inbeelden dat Mirza zich hier volledig verloren voelt?
- Herken jij enkele woorden uit het Levaars of zou je er zonder het woordenboek niets van begrijpen?

Thuis en identiteit

“Ik weet dat hij niet ons thuis bedoelt, maar zijn thuis. Het land waar hij is opgegroeid.” (p.25)

- Betekent “thuis” hetzelfde voor Mirza en zijn vader? (Nee, voor Mirza is het Nederland, voor zijn vader zijn geboorteland)
- Welk advies geeft meester Ifaan aan Mirza op pagina's 132 t.e.m. 136? (Dat hij meer moet zijn zoals de andere kinderen.)
- Wat vindt Mirza van dit advies? Kan je begrijpen dat hij zich de vraag stelt “En wie ben ik eigenlijk als ik als ik net word als zij? Ben ik dan nog mezelf?” (p.136)
- Begrijp je dat Mirza boos is om de timing van de boodschap? Hij heeft immers net zijn plaats op het voetbalveld afgedwongen.
 - “Want wat denkt hij dat ik elke dag doe? Tot vandaag stroomde mijn hoofd over als ik naar huis liep, had ik spierpijn doordat ik de hele dag mijn best doe, hoofdpijn van het kijken en luisteren en proberen. Heeft hij dat niet gezien?” (p.135)
- Vindt Mirza een manier om zichzelf te zijn, maar toch ook het gevoel te krijgen dat hij ook in het nieuwe land hoort? (Ja, hij besluit het volgende: “Ik ga me niet aanpassen zodat ze me accepteren, ik ga meedoen tot ze vergeten zijn dat ik nieuw was. Dat ga ik doen” (p.148))
- Doorheen het boek hoor je vaak “het is er een van ons”. Wat wordt daarmee bedoeld? (Van Nederland of van de Levaren / Meskali of Levaarse / ...).
- Moet je echt het ene of het andere zijn? Kan je ook allebei zijn? Wat vindt Mirza?
 - “Ga je er ook een van hen worden? ‘Misschien, maar ik blijf ook altijd een van daar.” (p.166)
- Kan het onderscheid tussen “hen” en “ons” ook verdwijnen? Wat zeggen Mirza en zijn papa daarover?
 - “We horen allemaal bij elkaar. (...) als we de Levaarsen als vrienden zien, zullen zij ons ook als vrienden zien.” (p. 179)

Creatieve verwerking

Betoverende dieren

Lees de beschrijving van de slüwen (p.61) en de krive (p.117).

- Wat wordt er gezegd over de slüwen? (Dat je een goed mens bent als een slüwen je vertrouwt)
- En over de krives? (dat ze boodschappen doorgeven)
- Verzin je eigen dier, een dier dat bij jou verwondering zou oproepen. Hoe ziet het eruit? Waar leeft het? Wat eet het? Welk geluid maakt het? Bestaan er verhalen over?

Symmetrie

MATERIAAL

- Wit papier
- Kleurpotloden

- Vouw een blad doormidden
- Maak (de helft van) een tekening aan de ene kant van de plooi.

- Geef je blad door aan een ander jurylid. Deze werkt de tekening af.
- Zorg dat de tekening aan de andere kant van de plooi lijkt op de andere helft van de tekening, maar probeer net als Maartje Kuiper de symmetrie hier en daar te doorbreken met een verrassend element. Wat wil jij laten opvallen? Welk gevoel wil je overbrengen?

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Zo ontstaat er nog meer interactie in de Leesjury-community! Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de gewenste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

© Iedereen Leest en Ilse Moens, 2025
Vormgeving: Simon Bequoye